

Gizon bat

Berrogei eta hamairu urte zeduzkan Belaundek. Urteak zeramazkien Muñoetan bizitzen. Larraungo seme zan. Gorputzez luze eta sendo. Besoak luze, hala nola animali mota batek. Eskuak haundi eta iletsu. Bizkarra zabal eta lepoa haragiz betea. Begiak aski handi, batere espresiorik gabe. Bizarra nun nahi. Gizonek gizonak, duten intelijentziaz eta diruz neurtzen badituzte ere, egia esan, Naturak ez zuen Belaunderen buruko harietara doainik asko ixuri. Ixuri ba zuen ere, hor nunbait gelditu zitzaion zentzuen eta intelijentziaren bide erdian dauden hari mehe horietan katiaturik.

Sentimenduko gizona zan Belaunde, batipat. Lanerako beti prest zegoena. Gauza berririk sumatzen ez zuena, forma berririk hartzen ez zekiena... bainan... garbi adierazten zitzaiona xuxen egiten zuen. Barnean zeraman gizatasunaren neurri betea, indarraren bidez azaltzen zuela obekienik, uste zuen. Besoetan, gerrian eta lepo zamarrean indarra eta bihotzean ondotoxo gorderik zedukan sentimendua, beste graziazarrik ez zuen Belaundek. Nahiago zuen bizkarrean ehun kiloko zakua karreatu, ezen ez da bere lagunak bezala berrogei kiloko zaku-toekin ibili. Ahal duenak ahal du, eta, honela uste bide zuen Belaundek, ba zala norbait munduaren aitzinean.

Berrogei eta hiru urte bete zituenean, bertako alaba Mertzerekin ezkondu zan. Mertxe honek, beste norbat naiko zukean, bainan printzerik eta markesik ez zala erortzen harek ezar sareetan ikusi zuenean, Belaunderekin ezkondu zan. Mertxe begi bakar zan, eta esan beharrik ez dago, kondekumeenak eta pritzekumeenak ikustea baino errexago egin zitzaiola Belaunderen bizkar eta lepo lodia ikustea.

Ezkontza honetan, parterik handiena Mertzex izan zuen. Begi bakar zalarik ere, ba zuen halakoxe aire dotore bat, ots, Ebaren alaba maltzurak duten airea. Ez zan horrekin Belaunde engañatu. Ez eder zanez ez itsusi, ez baitzan konturatu ere egin Belaunde, Mertzerekin ezkondu zanean. Sekula ez zuen ezkontzerik pentsatu.

Mertxe bila etorri zitzaion... Mertxek egin zuen zoriontsu... Mertxek kanbiatu zuen!

Mutiko bat ukan zuten. Hura zan «dena» Belaunderentzat. Hura eta Mertxe. Behin baino gehiagotan iduritu zitzaion, harena ez baino Mertxerena zala haur hura, berak parterik txikiena ukan ez balu bezala haren sortzean.

Haurra sortu eta urrengo sei hilabeteetan izan zan komeria frango Belaunderen etxean. Jaio eta berehala, hain txiki, hain koxkor zekusan, deusez bat ekarri zuela iduritzen baizitzaion, bainan, denboraren poderioan haurra kozkortzen zijoalarik, «hau nere arrazakoa duk» pozez zorutzen esaten zuen. Besoetan hartzen zuen, eta besterik ez baizitzaion ateratzen, zakurrek ilargiari begira egiten dituzten bezalako aiumak egiten zizkion haurrari.

Mertxe ezagutuz geroztik, Belaunderen bizitza erabat kanbiatu zan. Kanpoz agertzen ez bazuen ere, mundu berri bat sortu zan haren barrenean: maitasunarena. Ez zezakean esan zer nolakoa zan sentitzen zuen maitasun hura... ez zan fisikoa, ez zan beatzekin uki zitekeana. Zerbait arinagoa zan, beroagoa, bihotzaren zirrikitu guztiak betetzen zizkiona. Mertxe eta haurra: besterik ez zegoen Belaunderentzat. Biok egiten zuten haren mundua.

Ezkondu bitartean, mundu bat besterik ez zuen ezagutu, beti berdina: mutil zaharrarena, neguak neguari jarraitzen dan bezala, kanbiorik ukaiten ez zuena. Ezkondu eta hasi zan harentzat bigarren mundua: haurrarena eta Mertxerena. Mundu berri honek ba zuen haren barrenean kanbiamendurik, momentu oroz, puntu diferenteetatik ikusten baitzuen inguratzen zuen oro.

Bi urte pasatu ziran honelaxe. Bi urteren buruan gauza bat gertatu zitzaion oso arrigarria. Ez zezakean konprendi! Laneko nagusia Ruiz, Mertxe eta hirurak sukaldean zeuden. Ohera joan ordu zan. Emazteak deitu zuen. «Hemendik aurrera, nerekin batera ez bainan, aldamenekoaren urrena dagoen gelan egingo duzu lo.» Ez zuen deusik konprenditu. Ixil ixilik joan zan aldamenekoaren urrena zegoen koartora lo egitera. «Emazteak baduke arrazoinik, honela jokatze-ko!...» Izan ere, mesede bat eskatu zion eta nola zezaiokean uka bere emazte xarmentari? Zuen mundu berri hura ez ahal zion emazteari zor? Laneko jefe Ruiz ia arratsaldero bere etxean ikusteak, zerbait arritzen zuen, bainan han zegoen Mertxe kezka guztiak uxatzeko. «Lanetik bota ez zezan, ongi etorririk txeratsuen egin beharra zegoen!!!!»

Goiz batean halaz ere, zerbait galdegiteko gogoia egin zitzaion. Zerbait adierazi... Ez zitzaion ordea hitzik etortzen. Emazteak zerbait sumatu bide zuen.

—Zer duzu aurpegi triste horrekin?

—Lo egin ahal bageneza... doi doia erantzun zuen Belaundek.

—Poste bat bezala egoten zera ohean eta zure arnasa-otsez haurra esnatzen duzu.

Arrazoin osoa zukean emazteak... berea baino lehenagokoa zan noski, haurraren eta emaztearen loa... beraz...

—Konprenditzen zaitut... ondo egiten duzu...

—Zer ondo eta zer gaizki, esan zuen garratz Mertxek. Ez zaitut maite... obekigo esan, maite zaitut, bainan nahiko nukean indarrez, garrez eta suz ez zaitut maite.

Ez zuen hitzik konprenditu Belaundek.

—Egia esango dizut. Gauza bera zera beti ez duzu misteriorik, beti zera berdin... ez duzu ilun unerik, beti dirdai bera duzu begietan... ez duzu faltarik, beti argitan bizi zera... ez zera asarretzen ez asarretzeko motiborik ematen... harrizkoa dirudizu, ez haragizko pertsona.

Nolakoa behar nuke?

Zakar eta ezti, leun eta gogor, zelai eta malkar, gozo eta garratz.

—E?

—Bazkaria batzutan gozo eta bestetan min aurkituko zenukeana. Ni neroni, batzutan itsusi eta bestetan eder aurkituko ninduzukeana. Konprenditzen ahal nauzu?

—Ez zaitut konprenditzen!...

Hitzak neurtzen jakin bai, bainan... hitzez martirizatzen zene-kikeana.

Sekula ez zuen konprenditu Belaundek, Mertxek goiz hartan esan nahiko ziokeana. «Ez duzu misteriorik, beti zera berdin!... «Ondotxo zekien bera baino azkarragoa zala emaztea, eta arrazoinik bazukeala bere kontra.

Ruiz-entzat egiten zuen lan Belaundek. Wagoiak ustutzen zituen eta kamioiak kargatzen. Ruiz hori Palencian sortua zan. Gorputzez txiki, aurpegiz borobil, lur koloreko. Begiak txiki eta bizi; bisera urdina buruan eta bibote beltz-beltxa; sudurra begitartean sartuta bezala. Munduz mundu ibillirik zala esaten zuen, bainan, agi danez, egiago zirudien, mingain gaiztoek esaten zutena: Carrion de los Condesen estazioko jefe egotu zala alegia, eta estazioko jefe batek ikas ditzakean tranpa guztiak ikasi zituenean, Euskal Errira etorri zala. Behar hainbat eta gehiago argitasunik ba zuen kaskoan, hiruzpalau euskaldun bihotz oneko, bainan zozo, bere menpean hartzeko. Beste alde, dena irri zan Ruiz hori.

Belaunderen laguneren artean, bat ba zan aparta: Isusi zeritzan. Belaundek zitzi hainbat malezia bazukean Isusik. Gizon korritua. Frantzian eta Alemanian urte anitz egina zan. Barruko sentimenduak

erabat galdu zituenean —tapaturik gelditu zitzaizkionean, hil ezpaitira sekula egiten— Euskal Errira jo zuen. Ez zuen emazterik, ez deusik. Ruiz, begiko zikina baino gutxiago maite zuen, bainan, horra! eguneroko ogia eta ardoa ematen zion, eta hor konpon! Sentimendurik gelditu ez bazitzaion ere, ba zuen maliziarik Belaundez baliatzeko.

Gutxienik uste zanean, berebiziko hitz parrastada botatzen zuen frantxesez. Entzun eta-, parrez leher egin beharrean hasten zan Belaunde. Ba zekien Belaundek noiz eta nola esan hitz horiek, ots, wagoiak erdi usturik, oraindik hamar hamabost bat zaku handi gelditzen ziranean, alegia. Ixil ixilik, ortzak parrez agiriz, den denak deskargatzen zituen Belaundek.

Behin batean, merkantziak ikaragarritzko zaku pilla ekarri zuen. Ba zan denetarik, txikirik, haundirik. Bestean bezala, txikienei lotu ondoren, oraindik haundirik gelditzen zala ikusirik, hitz parrastada bat bota zuen Isusik. Belaunde ez zan idiaren kopeta baino gehiago mugitu. Orduan ziran isekak eta parrak! Cocu!... cocu!... cocu!...

Jakinik dagoanez, ez zuen deusik konprenditu Belaundek. Egun hartan eta besteetan eta hurrengoetan gauza bera zuen aditzen: cocu!... cocu!... cocu!...

Ordubiak bost gutxi markatzen zuen estazioko erlojuak. Noizik behin behera begira, gehienetan Donostia aldera zegoen bihurtunera begiak zorrotzurik, estazioaren aurrean zegoen postetako baten kontra hamabost minutu zeramazkien Belaundek. «Jadanik hemen behar luke» esan zuen, bainan, sarri gertatzen dan bezala, beste askotan bezala egun hartan ere berandu zetorren merkantzia-trena.

Bero egiten zuen. Eguzkiak argi zirrinde luzerik igortzen zuen estazio parera. Inor gutxi ikusten zan estazio ingurumarian. Estazioa pasa eta bertan zegoen txabola baten ondoan, hiruzpalau gizaseme ikus zitezkean lurrean etzanik. Laino txuri meheek inguratzen zuten eguzkia eta minagoa egiten zuten haren sua. Estaziora ematen zuen karretera petroleoz, gasolinaz eta mantxa zikinez beteta zegoen... Brea, zenbait tokitan altxatuta. Dena zegoen hilik bezala. Bizpahiru elbi beltz tripa handi hasi ziran Belaunderen inguruan jira biraka. Bota zuen eskua lepora eta bere hartan jarraitu zan errebueltara begira, merkantzia noiz etorriko zan zai. Hiruzpalau enaera agertu ziran zeru zabalean txioka... segundo batzuz ibili eta beroa ezin jasanez, izkutatu ziran. Katez lotuta txakurra, emazteki xahar bat agertu zan. Estazioa alderik alde ibili ondoren, banku batean exeri zan eta loak hartu zuen. Geroxeago, hiru neskatxa azaldu ziran, arropa arinak soinean; dudarik gabe, Donostiako plaiara abian ziran.

Zerbaiten otsik entzun zan. Begiak zorroztu zituen karrilak izkutatzen ziran biurgunera eta fafafa fafafa trenaren muturra ikusi zuen. Zuzendu zuen gorputza, zinturoia estutu, ukabilla itxi eta bere parera etorri zanean, merkantziak zekarzkien wagoiak kontatzen asi zan. «Bat, bi, hiru, lau... zortzi, emezortzi, hogei eta emezortzi»... Oi bezala, berak eta taju berdinez loturik zekarzkien merkantziak wagoiak. Berdin zion. Merkantziaren wagoiak egunero kontatu gabe ezin zitekean egon. Bi pausaldi egiten zituen: hogei ta emezortzigarrena kontatzen zuanean lehenengoa, eta berrogei ta hamabosgarrena kontatzen zuenean bigarrena. Handik aurrera ez zuen kontatzen segitzen. Zertarako! Wagoiak kontatu eta gero, hogei ta emezortzitik berrogei ta hamabostera zenbat zegoen kontatzen zuen. Hamazazpi!!! Igaz baino bat gutxiago! «Ixildu zan. Erlojuari begiratu zion. «Berrogei ta hamabost urte betez gero, sua eztituko zaio eta lehengoaz oroituko da. Orduan dena «nere» izango dut. «Lau» hauek bezela pasatuko dira hamazazpi horiek eta zahartzaro guztia goxoki pasatuko dugu».

—Belaunde!... Belaunde...

Nagusia deika ari zitzaion. Wagoiak utzi eta lagunengana joan zan. Estazioaren beste aldetik plaza bat bezelakoa zegoen. Retangulo egiten zuen estazioaren paretak aldamenean zegoen beste pareta batekin. Angulo batean txabola zahar bat zegoen. Han gordetzen zituzten arropak. Txabolaren ondoan eta paretaren kontra zaku ilera handia ikus zitekean. Iñori kasorik egin gabe zakuak bizkarrean artu eta Pegasora eramaten asi zan.

—Cocu!... cocu!... cocu!...

Itzuli zan eta estaziora ematen zuen atearen ondoan eskolako maixua ikusi zuen parrez. Egia esan behar da, hasiera batean hitz horiek entzunik parre egiten bazuen ere, goro eta suminagotzen zutela eta berari bakarrik ote zegozkion behin baino gehiagotan pentsatzen egondu zala. Harri eta zur jakin zuen, maixuak esanik, hitz horien esan nahia.

Etxen reliebeak gutxitan bezala nabarmentzen ziran... bertan baleudean ikusten ziran paretan aristak. Fabriketako tximinien kea, zuzenik zijoan zeruan gora.

—Cocu!... cocu!... cocu!...

Sekula ez ta, orduantxe sentitu zuen lehendabizikoz, gizon bat ankapean lehertzeko deseoa. Gelditu zan. Arnasa artu zuen. Tripak zintzurretik kanpora ateratzen balizaizkio bezela sentitu zuen ezta-rritik gora behazuna igotzen. Aspaldidanik sumatu zuen Mertxek eta Ruizek eskuartean zerabiltena... bainan, nork zer jakin behar zuen? Ruizek zukean kulparik handiena, bainan zertarako aizatu behar zuen guzti hori Isusik? Aldamenera begiratu zuen eta ikazetan zi-

kin zikin eginik Isusi ikusi zuen. Hortzak bakarrik erakusten zituen zuri. Ladrillo bat ankapean hartu eta hauts egin-da utzi zuen Belaundek.

Zerbait eztitu zanean, wagoiak kontatzekoan egiten zuen argumentua, silojismoa ateratzen zuen orain ere. «Utz dezadan berrogei eta hamabost urte bete ditzan. Ordurako barruko sua emetuko zaio, handik aurrera «Nere» beste inorena ez da izango».

Ba da munduan, norberaren bizitza, oraingoa eta gerokoa, silojismoen bidez esplikatu nahi duenik. Bainan, ikusten danez, askotan behintzat, norbere bizitzari egin silojismuek ez bide dituzte premisak eta besteak zuzen ezarriak. «Orain arte honela izandu da, beraz, urak bide hori segituko baitu, nik pentsatu bezala gertatuko da». Askotan gertatzen da ordea, urak bere bidetik ateratzen dirala eta beste biderik hartzen dutela. Bankero batek diruari buruz silojismorik egitea eta asmatzea, errexagoa dala dirudi. Diruaren gramatika dirudunek sortua baita eta ondotoxoz ezagutzen baitute. Bainan... Gizonak, barrenean daramazkiten prolema anitz resolbitu nahirik, nolanihi silojismorik egitea, hori besterik da. Ez dirudi beti asmatzen danik. Beharbada, premisak ondo ezagutzen ez ditugulako da, edo ta zirkunstantziak, medioa, biziko geraneko medioa nolakoa izango dan ezagutzen ez dugulako. Izan ere, haizea bezin aldabera izan baititezke gizonaren barneko prolemak.

Ehun kiloko zakuak deskargatzen segitu zuen. Lehen ez bezala, kolpe batean jasotzen zuen zakua bizkarrera. Bi sentimendu arras diferentek zebiltzior buruan. Biak igo nahi zuten, biak zebiltzan irabazi nahiez, biak ziran katiatzen eta Belaundek ez zekien zeri lot.

Laino txuriak gero eta handiago eta beltzago ageri ziran itsaso aldetik. Txistura sortu zitzaion bihotzean. «Brillu berdina duzu begietan... misteriorik ez duzu... «Ez zuen konprenditzen. Zeruia bera aldaberago zitekeala iduritu zitzaion. «Aldatu, kanbiatu...» Operazio hori nola mamitu zitekean, ez zuten bere begiek ikusten. Negargurea etorri zitzaion, eta momentu berean gorrotoak hartu zitzaion zainak. Ruizek ondatu zuen eta bera egun oroz Ruizentzat ari zan lanean! Negar egin!... negar egitea haurkeria zitzaion... barkamena eskatzea berriz... nori eska zezaiokean barkamenik? Zer zuen txarrik egin? Gorrotoak beste aldera eragiten zion. «Kolpe batez ken dezadan erdi bidetik Ruiz, eta orduan, ni beste jaberik ez duke Mertextek. Bainan... onartuko ote zuen Mertextek?».

Lainoak hodei bihurtu ziran eta eguzkia mendien gainetik izkutatzeraz zijoan. Euri tantoak, banaka banaka hasi ziran lurrera erortzen.

Txaketa bizkarrera bota eta estazioan zeuden burdinezko habe

batzuen kontra gelditu zan. Isusi eta besteak, txabolara erretiratu ziran. Ruiz ofizinatik irtetzen ikusi zuen. Burdinezko habeari lotu zitzaion Belaunde. Ezkerra poltsikoan sartu eta iztarraren kontra zerbait ezkubiaz, odol egin arte, estutu zuen burdina. Ez zuen ezer pentsatzen; zerbait sentitzen zuen. Begiak itxi zituen eta dena ilunpe iruditu zitzaion. Txismistaka hasi zan. Ihurtzuria zan... Goian beherean euria ari zan.

Estaziotik bosteun bat metrora zegoen Belaunderen etxea. Erriko plaza zaharrean sartu, pasatu, eta Isasi zeritzan kalean zegoen. Langile jendea bizi zan. Kalea, estu, luze eta iluna zan. Zapata konpontzaile, zurgin, narruegile, taberna ilun, bizpahiru arrandegi, harategi eta honelakoek osatzen zuten kalea. Nun nahi ikus zitekean pantaloirik, alkandorarik zintzilik, eguzkitan legortzen. Kale eskinetan ba zegoen ur zikinik, kanalean bezala bai zijoazten kale barranean zegoen putzu zikin batera itotzera. Ur zikinen kolorea, marraskiloek atzetik uzten duten arrastoa bezalakoa zan. Kafe eta olioaren usia nabaitzen zan nun nahi. Beharrik ari zan euria!

Erruz edan zuen Belaundek arratsalde hartan. Buruko hariak zerbait meheagotu egin zitzaizkiola iruditu zitzaion. Begietan, bestetan ez bezalako dirdaia sortu zitzaion. Gauzak konpontzea uste baino errexago zala iruditzen zitzaion. «Onez onean, zerbait esan banezaio Ruizi!» Ideia hori nola ez zitzaion lehenago bururatu, harritu ere egin zan. Gorrotoa ez bainan errukia bezalako zerbait sentitu zuen Rusizengana.

Etixerako bidea artu zuen. Pausoa behin baino arinagoa zuen. Urrena ikus zezanean, zerbait esango zion. «Mertxe bere emazte zan... haurra bere seme... zoriotsu bizitu ziran hura sartu arte. Hura joanez gero, lehen bezala segituko zuten bizitzen.»

Dudarik ez zegoen Belaunderentzat. «Argumentu hauek onartuko ditu Ruizek. Pakean utziko du Mertxe. Irri bat maltzurra du Ruizek, bainan ez bide da lehen kolpean ematen duen bezin maltzurra. Beraz... etxean gehiago ez sartzeko esango diot.»

Farolek argitzen zuten kalea. Tabernetan sartu atera zebillen jendea, siraz burua tapatuta. Kale barrera ganduz beterik zegoela ematen zuen. Automobil bat pasatu zan dena zipriztin. Aurpegi ezagun bat ikusi iduritu zitzaion. Dena zegoen ixilik. Pauso batzuk eman zituen. Ruizekin zegoen buruz buru. Eztarria legortu zitzaion. Huraxe zukean momenturik onena zerbait esateko. Irri egin nahi zuen, bainan ez zitzaion ezer atera. Bihotza jauzika hasi zitzaion. Ilunpeak kemen pixka bat eman bide zion eta begiak jaso zituen... Ruizenekin topo egin zuten, Ruizen begi bizi bizi eta beltz beltz haiekin. Berehalaxe jetxi zituen behera. Ruizek, biseraren azpitik irri maltzurrez begiratzen zuen. Gora ez bainan behera zijoala zerbait sentitu zuen

Belaundek. Ixilik egotea obe zukean noski. Momentu hartantxe Ruizek hartu zion aurrea.

—Ikusten denez, hizketan hartzeko gogoz zaude. Berehalaxe egin-gin dugu, ni ere e-txe-ra bai-noa. E-txe-ra bai-noa...

Ondoeza bezalako zerbait sentitu zuen Belaundek.

—Hain zuzen, Mertxek inbitatu nau, eta zai daukat.

—Mertxek ez dakit zer eskubide duken...

—Zu besterik izango baziña, besterik izango litzake hura ere, erantzun zuen irriz, bainan garratz, eta bere bideari lotu zitzaion. Mertxeren etxean sartu zan.

Goragalea egin zitzaion Belaunderi. Bertan gelditu zan bospatse minutuz. Ez zekien zer egin, zer pentsatu. Zer egin zezakean? Urrutiko farol baten argitan hiruzpalau errainu ikusi zituen. Buruak ez zion inora eragiten... momentu hartan instintoak eragin-da joan zan haien atzetik. Lagunartean bihotza arinduko zitzaion, edo eta gogortuko. Zerbait egin zean kontua.

«Bertan akatuko banu! «Zintzur ondoko zaiñak puztu egin zitzaizkion. Izerdi hotza zetorkion masailletatik behera. Gorputzaren pixua ez zuen sentitzen. Lehendik zerbait edanik ba zan ere, gogozago eskatu zuen orain beste botilla bat. Ardoaren izpirituari grazia aparta aurkitu zion. Besoen pixua ez zan deus. Ehun kiloko zakua, oilo luma baitlitzan jaso zezakeala iruditu zitzaion.

Bapatean, emazteaz oroitu zan... haurraz... Ruizez. Ruiz azidente bat besterik ez zitekean. Hamabost urte haiek laister pasatuko ziran... gero dena izango zan zorion, parre, maitasun... Oraingo hau momentu txar bat besterik ez zitekean. Odola bihotzean bildu zitzaion... negargurea egin zitzaion. Bainan ez zuen negarrik egin. «Mertxe!... Mertxe!...» Baso bat ardo ustu zuen. Begiak malkoz busti zitzaizkion. Burua mahaiaren gainean utzi zuen... besoekin inguratu zuen... Zer pentsatzen zuen Belaundek? Ordurarteko gorrotoa txorakeria iduritu zitzaion. Maitasunak salbatuko zuen iñolaz ere! Hortzak estu estu egin-da, bere besoekin Mertxe bilduko bailuen bezala egin zuen. Maite zuen!... haurra!

«Et-et-et-et... Honelakorik ez nuen sekula pentsatu. Hori egin-da forma berri bat artuko dut, kanbiamendurik agertuko dut emaztearen aurrean...»

Altxatu eta kanpora atera zan.

Euria ari zan goian behean. Noizik behin tximistek urratzen zuten zeruaren iluna. Karreteraren bapainua lurrin bihurtuta zerurat ari zan farolen argitan.

Arin zijoan etxerat. Eskuak bularrean bildurik zeramazkien. Berotasunik sentitzen zuen gorputzean. Mertxe hantxe zedukan atean zai. Horrela pentsatzen zuen Belaundek. «Maitasuna gal diteke...

bainan berriz aurkitzeko itxaropena ez diteke gal.» Orain, galdu ez bainan berriro aurkitu zuela pentsatzen zuen. Hodeirik gabeko bitzita berriro astera zijoan.

Fantasma zirudien forma itxusi bat ikusi zuen karreteraren bestealdetik. Geldi geldiz zegoen. Hortzak agiri zituen. Zugaitzaren atzean izkutatu zan.

—Cocu!... cocu!... cocu!...

Maitasun berriaren itxaropena biziagotu egin zitzaion. Ez zion kasorik egin. Isusi, maitasuna zer zan ez zekien miserable bat besterik ez zitekean. Egun hura ezkerok bukatuko ziran «cocu» guztiak.

Herriko etxeko erlojuak hamarrak jo zituen. Sukaldeko leihoan argia ikusten zan. Argi oria. «Mertxe, haurra... eta Ruiz hortxe dau-deke... hala obe!» Poliki poliki igo nahiko zitukean eskallerak, bainan ez... bihotzak agintzen zion momentu hartan eta harek markatu bezala botatzen zuen pausoa, azkar eta bizi. Atean gelditu zan. Zer-bait entzun nahi zuen. Mertxeren boza ezta entzun zan. Aski zan! Barrura sartu zan.

Haurra lurtean zegoen eserita liburu zahar baten orrialdeak begiratzen. Ruiz mahaiean exerita eta hari begira Mertxe.

Bestetan ez bezala esan zuen garbi, «gabon»!

Mertxeri begiak zuritu zitzaizkion.

—Gabon! birresan zuen Belaundek: Irriparrez esateko ahalegi-nak egin zituen. Emozioak burua momentu hartantxe ilundu ziolako edo, mueka itsusi bat besterik ez zitzaion atera.

—Betiko joanik zinala uste genuen, erantzun zuen parrez Ruizek.

Umea ekarri zuen beregana, lepotik eldu zion eta emaztearen aurrean jarri zan.

—Mertxe!... Mertxe!...

Ez zan emaztearen erantzunik entzun.

—Aski sufriturik da eta utz ezazu pakean, bota zuen Ruizek.

Belauniko jarriko zan Mertxeren aurrean, malkoak ixuriko... bainan, ezzz!... hori sekula ere ez.

—Mertxe!... Mertxe!...

Aldamenera egin zuen Mertxek. Kopeta zimurtu zitzaion eta begitarte zuri zuri bihurtu. Haurra karraxika hasi zan. Ekonomikaren gainetik jauzi egin-da su batean aldegin zuen. katu beltzak.

Pauso bat egin zuen Belaundek. Huraxe zan momentua. Parrez, bai, bainan, triste balego bezala esango zion... Esango al zion?...

—Barka na-za-zu...

Tigreek bezalatsu egin zuen jauzi Ruizek.

—Ez da barkamenik eskatu beharrik, bota zuen zinikoki. Ez diozu deusik egin. Ez zaitu maite... ez du zuregan aurkitzen ezer maita-garririk... eta kitto!

—Cocu!... cocu!... cocu!... entzun zan gau ixilean.

Eskuak erori zitzaizkion. Estomagoa goitik uholdea bezalako zerbait sentitu zuen. Begiak itsutu zitzaizkion, masaillak zuritu. Lilurak aldegin!!! Ruizen gorputza enbor igarra iduritu zitzaion. Bapatean eskua bota zuen. Lepotik eldu zion. Oinak lurrean gogor tinkatu eta indar egin zuen. «I ez aiz etxe honetako!» Ruizen lepoko ezurra karraskatu zan. Gero... lurrean odol tanta batzuk... haien ondoan hantxe zetzan hilik, zerraldo, arnasarik gabe, katu zahar baten narru zimurra bezin zimur, Ruizen gorputza.

Emazteak karraxi egin zuen... bainan... ez zuen Ruizen gorputza besarkatu. Aita!... aita!... egin zuen pozik haurrak... Belaundek, bihotzean, argi berri bat piztu zitzaiola nabaitu zuen... itxaropen berri batek artu zizkiola zainak... bainan!...

* * *

Bi guardian artean, trenean, Kastillatik barrena zijoalarik, munda berri bat zekusala iruditzen zitzaion. Behinere ikusi ez zuen mundua zan. Mundu berria. Bainan, ez berea. Eta halaz guztiz ere esagun, erdi pozez erdi negarrez zijoala.

Giltzapean sartu zuten...

S. GARMENDIA.

